

культуры, приобщения к культурным ценностям и совершенствования культуры досуга.

1. Ариарский, М. А. Прикладная культурология: [Монография]. - С.-петерб. гос. ун-т культуры и искусств, Ассоц. музеев России. – 2. изд., испр. и доп. - СПб. : Эго, 2001. – 287 с.;
2. Бирюкова, Т. П. Технология социально-культурной деятельности: учебно-методическое пособие / Л. И. Козловская [и др.]. – Минск : БГУКИ, 2014. – 206 с.
3. Киселёва, Т. Г. Основы социально-культурной деятельности: учеб. пособ.- М. : МГУК, 1995. – 136 с.
4. Кон, И. С. Молодежь// Большая советская энциклопедия. 3-е изд. Т.16. С.478.
5. Родин, О. Концепция рекреационной культуры: происхождение и сущность. – М. : Культура, 1998. – С. 70-71.
6. Смаргович, И. Л. Основы культурно – досуговой деятельности: учеб.-методич. пособие / И. Л. Смаргович ; Мин-во культуры Респ. Беларусь, Беларус. гос. ун-т культуры и искусств. – Минск : БГУКИ, 2013. – 174 с.
7. Стрельцов, Ю. А. Культурология досуга: учеб. пособ. – М. : МГУКИ, 2003. – 298 с.

Замесава К.А., студент

Навуковы кіраўнік – Бабко А.І.

ПРАБЛЕМА СМЕРЦІ І БЕССМЯРОТНАСЦІ Ў ФІЛАСОФІІ ЭКЗІСТЫНЦЫЯЛІЗМА

Напэўна, кожны хоць раз у жыцці задумваўся пра смерць ці пра бессмяротнасць. Гэтае пытанне выклікаў цікавасць з самых старажытных часоў. Так, да прыкладу, Гамер, сцвярджаў: найбольшае шчасце для чалавека – гэта

наогул не нараджацца, а нарадзіўшыся, хутчэй дайсці да брамы пекла і пакінуць яго. Для Сакрата, вяршыняй шчасця з'яўляецца падрыхтоўка чалавека да смерці. Не абыйшла гэтая тэма і экзістэнцыяльную філасофію.

Экзістэнцыйная філасофія і яе прыхільнікі звярнулі ўвагу сучаснай культуры да праблемы смерці. Вечнае пытанне «Быць ці не быць» у філасофіі чалавека XX стагоддзя паўстаў яшчэ больш актуальным, чым у часы Шэкспіра. Экзістэнцыйная філасофія апраўдана зыходзіла з таго, што блізкасць, пагроза смерці часцей за ўсё прымушае людзей задумацца аб сэнсе і змесце пражытага жыцця, «павярнуцца» ад побыту, ад штодзённасці да самога быцця, да ўласнай экзістэнцыі - сутнасці, якая адзіная з існаваннем. Знакамітыя пісьменнікі-экзістенціалісты у сваіх творах ўмелі востра і ярка паказвалі осмысліванне сітуацыі па мяжы жыцця і смерці. Усе іх героі змешчаны ў памежныя сітуацыі. (Прыклады - п'есы Сартра; аповесць Камю «Старонні»; аповесць С. дэ Бавуар «Самая лёгкая смерць» -моцны і «жорсткі» аповяд аб паміраючай маці і г. д.)

Варта памятаць аб тым, што смерць у рушэнне не ўяўляе сабой факт спынення жыццядзейнасці. Нягледзячы на той вялікі аб'ём, якой займаюць у тэкстах развагі аб смерці, аб ёй самой фактычна там не сказана ні слова. Няма апісанняў працэсу памірання, адпаведных рытуалаў, і нават, як ні парадаксальна, вельмі мала аналізу адносіны чалавека да смерці. Прычын для такога становішча спраў некалькі. Першая, і, магчыма, асноўная, складаецца ў тым, што смерць як такая чалавеку наогул не дадзена, яна па вызначэнні не можа быць прадстаўленая яму ў вопыце. Мы самі можам разумець яе толькі як матэматычны мяжа, то ёсць як бясконцае набліжэнне да некаторай кропцы, дасягнуць якой немагчыма. Калі кажуць, што чалавек смяротны не для сябе, а толькі для старонняга назіральніка, маюць на ўвазе менавіта гэта. Другая прычына звязана ўласна з самім паняццем экзістэнцыі, то ёсць існавання.

Але нават у самым напрамку экзістэнцыялізму разуменне смерці ў розных яго прадстаўнікоў адрозніваецца.

Напрыклад, праблема смерці па-свойму вырашаўся ў філасофіі вядомага галандскага філосафа - Спінозы Спіноза - нідэрландская філосаф, пантэістам і

атэіст. Ён лічыў, што вольны чалавек ні пра што так мала не думае, як пра смерць. Мудрасць чалавека, на думку Спінозы, «складаецца ў разважанні не пра смерці, а пра жыццё».

М. Хайдэгер, адзін з найбуйнейшых прадстаўнікоў экзістэнцыяльнай філасофіі, звяртаючыся да дадзенай праблеме, сцвярджаў, што прызначэнне чалавека ў тым, каб жыць, усведамляючы сваю канечнасць, рыхтуючы сябе да сумнага канца. У сваіх працах, М. Хайдэгер, характарызуючы сутнасць і прызначэнне чалавека, супрацьпастаўляе яго «цяперашні» і «несапраўднае» быццё. Калі існаванне «несапраўднае», то, асуджанасць на смерць чалавекам не ўсведамляецца, яна схаваная тленам і мітуснёй навакольнага яго варожага свету. Сапраўднае ж існаванне звязана з усведамленнем чалавекам тленнасці свайго быцця, сваёй смяротнасці, канечнасці. [1, с. 65-69].

Пры разглядзе праблемы смерці таксама варта адзначыць ролю: Жан Поля Сартра, Альберта Камю і Карла Ясперса. Яны былі салідарныя з Хайдегером ў сваіх тэорыях - усе разглядаюць «жыццё як быццё да смерці». На іх думку, праблема смерці становіцца для людзей актуальнай у крытычных сітуацыях, «пагранічных» паміж жыццём і смерцю. У падобных сітуацыях чалавек можа аддацца небудзь руху да смерці (самагубства), альбо праявіць волю да жыцця. Пагроза смерці, на думку філосафаў-экзістенціялістаў, прымушае людзей задумацца пра сэнс і змест пражытага жыцця. Перад тварам смерці чалавек здольны здабыць разуменне сэнсу жыцця, вызваліўшыся ад ілжывых мэтай і непатрэбных дробязяў. Ён пачынае інакш глядзець на сябе і навакольны свет. У гэты момант, на іх думку, ён здольны здабыць сябе, сваю сутнасць і свабоду. Каштоўнасці, якімі ён перш кіраваўся, губляюць для яго значэнне. Свабода, якую ён здабыў, дазваляе яму вызначыць сваю будучыню і намеціць праграму новага жыцця. Здабытая свабода накладвае высокую адказнасць на «прасветленага» чалавека за ўсё, што адбываецца.

Экзістэнцыяльныя адчуванні з'яўляюцца ўсведамленнем чалавекам кошту свайго існавання, што ставіць перад ім жыццёвыя задачы, фармавалай мэты і сэнс яго жыцця. Адсюль, важнай задачай філосафа становіцца неабходнасць

дапамагчы чалавеку пераадолець страх, сфармаваць у яго веру ў жыццё і жаданне жыць.

Такім чынам, робячы выснову, можна сцвярджаць, што ў цэлым, філасофія разглядае смерць з пазіцый безвыходнасці чалавечага існавання, бессэнсоўнасці жыцця, якая, у цэлым, толькі павольнае згасанне жыццёвых сіл чалавека, гора. У той жа час, філасофія разглядае чалавека як істота, «сатканае» з супярэчнасцяў. У гэтым складаецца яго дуальнага, псіхафізічная прырода. Супярэчлівасць сутнасці чалавека складаецца, у тым ліку, ва ўсведамленні непазбежнасці смерці і адначасовым імкненні заставацца як мага даўжэй жывым. Жаданне жыць – натуральнае жаданне, паколькі гэта осознаваемы працэс, у адрозненне ад смерці, якая ў поўнай меры не спазнаная, шмат у чым непрадказальная. Думкі аб смерці, прымушаюць чалавека задумвацца аб сэнсе жыцця, аб якасці сваіх учынкаў, аб маральным абавязку, адказнасці перад законам і людзьмі, г. зн. аб тых якасцях, якія робяць чалавека Чалавекам. «Усведамленне марнасці быцця, страх перад смерцю – ёсць важнейшыя фактары, асобнага развіцця чалавека, а значыць, і грамадства ў цэлым» [3].

1. Марк Аўрэлій. Сам-насам з сабой. Разважанні. – М. : Мастацкая Літаратура, 2015. – 448 с.

2. Смірноў С. В. Жыццё, смерць, неўміручасць (да праблемы філасофскага асэнсавання) [Электронны рэсурс]. – 2017 г. – № 5. Рэжым доступу: <http://novaum.ru/public/p149>. – Дата звароту: 20.03.2018

3. Хайдэгер М. Быццё і час. Зав. з ім. В. В. Бібіхіна. – Харкаў : «Фоліо», 2003. – 503 с.